

FOLIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului :

Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. — cr.
 „ pe $\frac{1}{2}$ an . 2 „ 50 „
 „ România și străinătate pe an . 14 franci
 „ „ „ „ pe $\frac{1}{2}$ an 7 „

Prețul inserțiunilor :

Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.

Correspondențele sînt a se adresa redacțiunii

„FOLIA DIECESANĂ“;

eră banii de prenumerațiune și inserțiuni la Tipografia diecesană în Caransebeș.

Adunarea despărțământului Caransebeș al Reuniunii învățătorilor.

Conform programului publicat în „Folia diecesană“ Nr. 16. în Joia de 3/15. l. c. sub președința Dnui Ion Ionașiu s'a ținut adunarea despărțământului Caransebeș al reuniunii învățătorilor fiind de față următorii domni membri: Stefan Velovan, director la institutul pedagogic diecesan; Andrei Ghidiu prtopresviterul Caransebeșului; învățătorii: Damaschin Daicoviciu, din Cavarani; Maxim Dalea, din Zăguzen; Nicolae Biraescu din Peștere; George Raduloviciu, din Valea-Boului; Nicolae Velcu și învățtoarea Elena Biju din Caransebeș.

Adunarea și-a început programul cu asistarea la prelegerea din clasa fetelor, unde dsoara învățtoare Elena Biju a ținut următoarea prelegere:

„Prelegere practică din Istorie.

Istoria Cleliei.

(Istoriile lui Horațiu Cocle și Muciu Scevola se presupun știute)

A) Baza geografică.

Unde este Italia? Roma este orașul cel mai de frunte din Italia și se află aproape de locul, unde se varsă riul Tibru în Marea Tirhnică. Călătorind dela Roma spre Nord ajunge călătorul în țeara Etrusilor.

Întrebări cu privire la cele de până aci.

B) Enararea materiei de învățământ.

1. Romanii auură un resbel cu Porsena regele Etrusilor, care s'a terminat cu învingerea lui Porsena asupra Romanilor. Pe lângă toate stăruințele eroilor Romanii Horațiu Cocle și Muciu Scevola de a scăpa Roma, Romanii totuși trebuiră să se predee și să se învoiască a trimite 10. feciori și 10. fete la Etrusci în sclăvie.

2. Între acestia era și Clelia o fecioară nobilă. Neputînd ea suporta sclăvia, se hotări să fugă împreună

cu ortacele ei. Odată se întimplă că fetele erau la scaldă pe țărmul Tibrului. Scaldându-se băgară de samă, că în apropierea locului de scaldă păseau nisce cai. Ele înotară cu Clelia în frunte până la cai și încălecând trecură Tibrul și ajunseră în pace la Roma.

3. Dar Romanii priviră aceasta de o faptă necuvincioasă și trimiseră fugarele înderēt la Porsena, care apoi le eliberă pentru curagiul lor. Întorcînd fetele la Roma, Romanii le primiră cu bucurie și redicară în onoarea Cleliei o statuă frumoasă de peatră.

C) Desvoltarea și analisarea celor enarate.

1. Cu cine avură Romanii resbel? Romanii avură resbel cu Porsena. Cine a fost Porsena? Porsena a fost regele Etrusilor. Cum s'a terminat resbelul? Resbelul s'a terminat cu învingerea lui Porsena asupra Romanilor. Pe lângă toate stăruințele eroilor romanii Horațiu Cocle și Muciu Scevola de a scăpa Roma, totuși la ce trebuiră să se învoiască Romanii? Cu toate silințele eroilor romanii Horațiu Cocle și Muciu Scevola de a scăpa Roma, Romanii trebuiră să se predee și să trimită la Etrusci 10. feciori și 10. fete în sclăvie.

2. Între fete cine era? Între fete era și Clelia, o fecioară nobilă. Ce s'a hotărit Clelia să facă, neputînd să poarte sclăvia? Neputînd să poarte sclăvia, Clelia se hotări să fugă împreună cu ortacele ei. Unde erau fetele când au încercat să fugă? Ce făceau pe țărmul Tibrului? Ce au băgat de seamă în apropierea locului de scaldă? Ele observau că în apropierea locului de scaldă păseau nisce cai. Ce făcură? Înotară până la ei și încălecând trecură Tibrul. Unde au ajuns apoi?

3. Ce au zis Romanii despre fuga Cleliei și a celorlalte fete? Ce au făcut ei cu fetele? Ei le-au eliberat. Pentru ce le-au eliberat? Pentru curagiul lor. Cum le-au primit apoi Romanii? Romanii le-au

primit cu bucurie. Ce au ridicat Romanii în onoarea Cleliei?

D) Reproducerea prin școlărițe.

Care știe să povestească despre Clelia încă odată? Care mai știe?

Băgați de samă, ce vă voiu întreba acum:

E) Momente etice.

a) *abstragerea regulii de purtare.* Pentru ce s'au învoit Romanii să trimită feciorii și fetele la Porsena în sclăvie? (Ca să scape Roma).

După ce a scăpat Clelia cu ortacele ei prin fugă curăgioasă, pentru ce le-au trimis Romanii ear îndărăt la Porsena în sclăvie? (Fiind-că mai înainte s'au învoit la aceasta).

Vedeți, cine își dă odată cuvântul și-l ține, *este om de omenie.*

Cum ar fi fost Romanii, dacă nu trimiteau fetele îndărăt?

Vedeți, lor le părea rău de fetele lor, dar le-au trimis îndărăt, ca să rămână oamenii de omenie.

Țineți minte ce vă spun: *Cine-i de omenie își ține cuvântul.*

Să zicem toate la olaltă: Cine-i de omenie își ține cuvântul.

b) *aplicare.* Când o fată spune mamei sale, că se duce la mătușa ei și pe drum o altă fată o cheamă în altă parte; ce va trebui să facă ea? Dacă nu merge la mătușa ei, ce fată este ea? Pentru-ce nu e de omenie?

Când imi dați mie în școală cuvântul, că vă purtați bine, că umblați curate, că nu vă sfădiți unele cu altele; cum vom numi noi pe aceea, care nu face ce a zis?

Din istoria Cleliei vom mai învăța ceva:

a) *abstragerea regulii etice.* După-ce Porsena a văzut, că fetele fugite întorc înapoi și Romanii își țin cuvântul, ce a făcut cu Clelia și cu ortacele ei? (Le-au eliberat din sclăvie). Când au întors Clelia a doua oară în Roma, ce au făcut Romanii de bucurie? (I-au ridicat o statuă).

Ar fi ajuns Romanii să se bucure, dacă Clelia cu ortacele ei rămânea leneșă în prinoare?

Vedeți: *Cine e lenos nu ajunge la nimic.*

Ce ar fi făcut Porsena dacă Clelia curăgioasă nu venea ear înapoi? Vedeți: Curagiul singur nu folosește, dacă nu ești și de omenie.

Țineți minte ce vă spun acum:

Fii voinic și de omenie,

De vrei să ai bucurie.

Se scrie pe tablă și se răspunde în corpore.

b) *aplicare.* Problemă disciplinară: Se vedem de aci înainte, care dintră voi vor fi mai voinice la lucru și mai de omenie în purtare.

Povestiți și acasă ce a-ți învățat.

Se procede la discuțiunea asupra prelegerii ținute de membra despărțământului D-șoara Elena Biju.

După unele observări ale membrului Nicolae

Velcu, privitoare la adresarea întrebărilor, explicarea cuvintelor mai puțin înțelese ș. a. observări, la care adunarea aderează, președintele Dl I. Ionașiu face următoarea obiecțiune:

Un princip cardinal la instrucțiune este respectarea adevărului istoric. D-Sa explică deosebirea între ostaticii și sclavi. În antichitate era usul de a da învingătorilor ostaticii adecă garanție pentru împlinirea condițiunilor de pace. Ostaticii erau dintră cei mai de frunte cetățenii, carii garantau pacea chiar cu viața lor, și a căror viață era scumpă statului. Astfelii și cei 10. feciori și 10. fete în frunte cu Clelia, erau ostaticii eară nu sclavi, care termin s'a întrebuintat în propunere. Vorbitoriul constată, că Clelia era o fată nobilă trimisă de Romanii din bună voia lor. Fetele nu puteau să fie tractate ca sclave, de oarece au putut să meargă la scaldă în Tibru fără vre-o escortă.

Adunarea ia spre știință observarea Dlu I. Ionașiu ca una atingătoare de adevărul istoric, prin urmare esențială.

Membrul St. Velovan luând cuvântul face următoarele observări:

Constată înainte de toate folosul cel mare, ce-l aduce instrucțiunei o pregătire conștiințioasă, care ține samă de principiile teoriei metodice. Cele mai multe și mai dese neajunsuri în propunere se ivesc din cauza lipsei de pregătire suficientă. Propunătoarea a arătat, că o istorioară bine pregătită valorează mai mult decât zece istorioare superficiale sau chiar rău interpretate.

Istorisirea trebuie să fie precedată de o orientare asupra locului, unde s'au petrecut întâmplările. Propunătoarea a observat această cerință metodică numai în formă de repetiție, căci locurile trebuiau să se presupună cunoscute din istoria lui Horațiu Cocle și a lui Muciu Scevola, știute de elevi.

Pregătirea bună se pare a fi îndemnat propunătoarea a istorisi în curgere prea repede. Deși istorisirea trebuie să fie curgătoare, adecă neîmpedecată, să grijim însă să nu fie prea repede. Repejunea duce ușor la monotonie, răpesc școlarilor puțința de a înțelege bine și împedecă învățătorul în espunerea vie și destul de sentimentală. Atât propunătoarei cât și celorlalți membri prezenți li se recomandă din partea vorbitoriului a da cât se poate mai mare atențiune acestor calități a unei istorisiri bune.

Vorbitoriul constată, că răspunsurile elevilor au dovedit, că ele au înțeles cele istorisite. Cu toate acestea își permite a atrage băgarea de samă a adunării asupra experienței ce va fi făcut-o fie-care învățătoriu, că o istorioară, fie ea istorisită chiar de mai multe ori, dar întreagă, precum a făcut propunătoarea, rareori duce la o reproducere multămitoare din partea școlarilor. Întinderea prea îndelung a unei istorisiri continuative face pe școlari să scape din vedere multe întâmplări, poate chiar esențiale. Vorbitoriul sfătuie, că după istorisirea întregului și

și înainte de a trece la întrebările, care au de scop a analiza întâmplările și a explica eventualele cuvinte neînțelese, să se facă istorisirea și în părți: la istorioara de față în trei părți. Întrebările analizatoare și explicatoare se se adreseze după fie-care parte istorisită și numai cu privire la acea parte, apoi se urmeze reproducerea continuativă a acestei părți. Terminând reproducerea continuativă a unei părți următoare vom adăuga și cele înaintemergătoare. După partea din urmă urmează de sine reproducerea întregului, precum o cere propunătoarea în prelegerea ei sub D).

O reproducere purceasă din o bună întipărire și temeinică pricepere a celor istorisite este o condițiune indispensabilă, dacă vom cere, ca istoria să poată atinge ultimul și cel mai înalt scop al ei, adică să influențeze asupra simțimentelor și voinței școlariului. Ajungem la cestiunea abstragerii *momentelor etice*.

Vorbitoriul constată cu satisfacțiune, că prelegerea D-șoarei Elena Biju tocmai în acest punct cardinal este a se considera ca o excepție laudabilă între prelegerile de istorie, pe care le găsim la cei mai mulți învățători, fie la școalele noastre, ori și la cele străine. E lătită credința, că învățătoriul de istorie a satisfăcut cerințele metodice, dacă a grijit de o imprimare bună și înțeleasă a materiei istorice, în vreme ce *învățământul*, care va voi să merite atributul de *educătoriu*, cere, ca mai vârtos materia istoriei să stărue la *formarea caracterului*. Sânt dese tractatele teoretice, care ne vorbesc despre însemnătatea și valoarea învățământului educătoriu. Rare sânt însă ocaziunile, unde se și vedem practicate învățăturile teoriei. Eacă un punct, pe care propunătoarea nu numai l-a avut în vedere, ci l-a și dus în deplinire într'un mod satisfăcătoriu pentru toți membrii prezenți.

La tractarea momentelor etice din istorioara Cleiei propunătoarea nu s'a mulțămît numai cu abstragerea noțiunilor etice, ori cu stabilirea regulilor teoretice pentru purtare, ci a cercat să facă și aplicarea practică a învățăturilor morale. Încă în decursul prelegerii a dat elevelor probleme de voință, luate din zilnica lor viață, ca să vadă în ce chip s'ar hotări elevele să voiască în anumite împrejurări concrete și în ce înțeles le-ar influența sentimentele lor, născute din o anumită constelație de idei. Era o plăcere pentru cei de față a se convinge, cum învățământul educătoriu își exercită puterea lui formătoare de inimă, cum problemele de purtare, pe care le dădea propunătoarea, hotărau fără încungiur voința micelor învățăcele. Și sigur, că aveau să o hotărască, căci în toate cazurile vorba era de a mântui sântenia duor noțiunilor etice: *hărnicia* și *omenia*, pe care le formulaseră mai nainte în mod priceput toate la oaltă și le dedeseră sancțiunea cuvenită prin enunțare unanimă și solemnă.

Vorbitoriul încheie exprimând dorința, că pre-

legerea, fie chiar imperfectă în unele sau alte amănunte, să poată servi învățătorilor ca un mic îndemn spre a-și perfecționa din ce în ce mai mult practica lor la propunerea istoriei.

Cu consimțire generală Dl președinte I. Ionașiu declară apoi prelegerea învățătoarei Elena Biju de succasă.

Dup' aceasta se constituie despărțământul alegând de președinte pe părintele ppviter Andrei Ghidiu, de notariu pe Nicolae Velcu, de cassariu pe Maxim Dalea, de bibliotecariu pe învățătoarea Elena Biju; apoi se purcede la celelalte puncte ale programului.

Disertațiunile ori prelegeri nu s'au ținut de astă dată, dar a luat decisiul de a se procura „Foia diecesană“ pe seama școalelor cu prețul de jumătate.

Acest decisiu se se înainteze Vener. Consistoriului prin comitetul central al Reuniunii învățătorilor.

Cu aceasta adunarea se închieie otărîndu-se ca a doua ședință să se țină Joi după terminarea examenelor.

Sinodul archidiecesan.

Ședința I., ținută la 8/20. Aprilie 1890.

Duminecă imediat după terminarea s. liturgiei și invocarea Spiritului sânt, deputații întrunindu-se în sala cea mare a seminariului „Andreian“, în scurt timp a sosit Î. P. S. S. Părintele arhiepiscop și mitropolit, și prin cuvântarea de deschidere, declarând sesiunea ordinară a sinodului archidiecesan pe anul 1880. de deschisă, invită pentru ducerea agendelor notariali în mod interimal pe deputații: R. Furdui și I. Dan din cler; M. Voilean, D. David, Dr. I. Mețian și Dr. R. Rosca mirenii.

Constatându-se, că membrii sinodali sânt prezenți în număr, presidiul împărtășește, că în locurile de deputați devenite vacante în decursul anului 1889. și anumit în cercul I. al Sibiiului și în cercul XX. al Făgărașului, consistoriul a dispus alegeți noaue, înainte de a se purcede la alte agende invită pe deputații aleși să-și prezenteze credinționalele, la care invitare deputații M. Lazar și G. Moian își prezentează credinționalele.

Urmează alegerea biroului definitiv și a comisiunilor provăzute în §. 9. din regulamentul afacerilor interne, care se efeptuesce.

Presidiul prezentează mai multe cereri de concediu, care se dau.

Presidiul prezentează următoarele esibite:

a) raportul general al consistoriului archidiecesan din ședința plenară de datul 21. Martie a. c. Nr. 2144 Plen.

b) raportul consistorial din ședința plenară dela 6. Noemvrie 1889. Nr. 7333. Plen., prin care se promovează rugarea oficialului consistorial Victor Tordoșian pentru un adaus personal de 100 fl. la salariul seu;

c) raportul consistorial din şedinţa plenară dela 6. Noemvrie 1889. Nr. 6432. Plen. prin care se promovează rugarea protopresviterului Teodor Herman din Deş, pentru un ajutoriu permanent anual de 200 fl. din fondul Rudolfin;

d) raportul consistorial din şedinţa plenară dela 6. Noemvrie 1889. Nr. 5328. Plen. în cauza timpului de când se se compute dreptul la quinquenale al profesorului seminarial Georgiu Dima;

e) raportul consistorial din şedinţa plenară dela 5. Februarie a. c. Nr. 4800. Plen. din 1889 în cauza sistărei ajutoriului de 105 fl. usat de reposatul protopresviter Vasiliu Roşescu; şi

f) raportul consistorial din şedinţa plenară dela 5. Februarie a. c. Nr. 202. Plen. în cauza cererei prof. seminarial Dimitriu Cunţan, pentru de a i se da 25 fl. la lună pentru vipt, ce-l compete ca spiritual. — Se predau comisiunei organisătoare.

Presidiul prezintă:

a) raportul general al consistoriului archidiece-san ca senat strîns bisericesc din 22. Martie a. c. Nr. 2174. B;

b) raportul consistorial din 23. Maiu 1889. Nr. 3769. B. prin care se promovează spre admitere în institutul nostru seminarial pedagogic-teologic, manualul: „Cântări bisericesci“ pe note compus de prof. seminarial Dimitriu Cunţan; şi

c) rugarea parochiului Svetoniu Petrovicin din Sân-Nicolaul mare pentru recăştigarea patronatului oriental. — Se predau comisiunei bisericesci.

Presidiul prezintă:

a) raportul general al consistoriului archidiece-san ca senat şcolarîu din 15. Martie a. c. Nr. 2019. Şcol.

b) raportul consistorial din 10. August 1889. Nr. 4724. Şcol. în cauza fondului de pensiuine în-vătătoresc;

c) raportul consistorial din 8. Februarie a. c. Nr. 893. Şcol. prin care se comunică spre admitere ca manual în şcoalele populare „Istoria Ungariei“ în legătură cu istoria universală de Silvestru Moldovan;

d) raportul consistorial din 1. Martie a. c. Nr. 1498. Şcol. prin care se comunică spre admitere ca manual în şcoalele secundare şi preparandii: „Carte de cetire magiară“ acomodată la formele tractate în gramatica limbei magiare de Dr. Ioan Crişian şi Nicolau Putnoky;

e) raportul consistorial din 7. Septemvrie 1889. Nr. 3103. Şcol. prin care se comunică spre admitere ca manual în şcoalele populare „Istoria patriei şi elemente-din Istoria universală“ de Ioan Dariu. — Se predau comisiunei şcolare.

Presidiul prezintă:

a) raportul general al consistoriului archidiece-san ca senat epitropesc din 23. Martie a. c. Nr. 2177 Epit.

b) raportul consistorial din 5. Martie a. c. Nr. 1699. Plen. pentru a se zidi o casă nouă în locul

caselor din strada Cîsnădiei Nr. 7. şi strada Ernei Nr. 26. şi 28.;

c) raportul consistorial din 23. Martie a. c. Nr. 2136. Epitr. prin care se transpun raţiociniile fondurilor şi fundaţiunilor archidiece-sane pe anul 1889.

d) raportul consistorial din 23. Martie a. c. Nr. 2178. Epitr. prin care se transpune bugetul consistoriului archidiece-san pe anul 1891.; şi

e) raportul consistorial din 7. Aprilie a. c. Nr. 2166. Epitr. despre starea proceselor fondurilor şi fundaţiunilor archidiece-sane.

Anunţându-se şedinţa proximă pe mâne la 12 oare, şedinţa se încheie la 1 oară d. m.

Şedinţa a II-a, ținută la 9/21 Aprilie 1890.

După autenticarea protocolului se prezintă exhibitele;

a) cererea deputatului Ioan cav. de Puşcariu pentru un concediu pe 5 zile, ce se dă;

b) raportul consistoriului archidiece-san dto 7. Aprilie a. c. Nr. 2097. privitoriu la cererea comunei bisericesci Felţa de a i se erta 1000 fl. din împrumutul de 5000 fl. din fondul Rudolfin, comunicată consistoriului spre darea de informaţiune prin concludul sinodal Nr. 133. din sesiunea anului trecut;

c) raportul consistoriului archidiece-san dto 7. Aprilie a. c. Nr. 4452/1889. privitoriu la revisiunea raţiociniilor tipografiei archidiece-sane. — Se predau comisiunei financiare.

La ordinea zilei se pune apoi referada comisiunei verificătoare, şi deputaţii aleşi M. Lazar şi G. Moian se verifică.

Cu acestea şedinţa se încheie.

Şedinţa a III-a, ținută la 10/22 Aprilie 1889.

Fiind Î. P. S. S. părintele arhiepiscop şi mitropolit împedecat prin morb de a participa la şedinţă, presidiul l'a dus Preacuvioşia Sa părintele archimandrit şi vicariu arhiepiscopesc Dr. Il. Puşcariu, şi după autenticarea protocolului se prezintă exhibitele:

a) rugarea deputatului M. Cirlea pentru concediu pe întreaga durată a sesiunei, ce se dă.

b) raportul consistoriului archidiece-san dto 22. Martie 1890. Nr. 2173. şcol. referitoriu la introducerea lucrului de mână în seminarîu. — Se predă comisiunei şcolare;

c) cererea bisericei noastre din Balomir ppresv. Orăştiei, pentru un ajutoriu;

d) cererea comitetului parochial din parochia Săcalul de Pădure pentru un ajutoriu de 200 fl.

e) cererea învăţătorului dela şcoala noastră din Balomir, Ioan Balomiri pentru un ajutoriu. — se predă comisiunei petiţionare.

La ordinea zilei se pune raportul comisiunei organisătoare, care prin raportorul Dr. I. Mihăilescu referă asupra raportului general al consistoriului

archidieceșan despre activitatea sa în decursul anului 1889. în ședințe plenare, și la propunerea comisiunii, partea raportului despre Nrul esibitelor întrate la consistoriu și împărțirea acestora între referenți, despre numărul ședințelor consistoriale s'a luat spre sciire;

Partea raportului despre instituirile făcute în sinul consistoriului în urma alegerii fostului archim. vicariu arhiepiscopesc Nicolae Popea ales de episcop al dieceșei Caransebeșului la propunerea comisiunii denumirea Preacuvioșiei Sele părintelui Dr. Ilarion Pușcariu de vicariu arhiepiscopesc, se ia cu plăcere spre sciință, ear alegerea unui asesor ordinaru în senatul bisericesc devenit vacant se va pune la ordinea zilei încă în sesiunea aceasta.

Punctele celelalte ale raportului pelângă observări și reflexiuni mai secundare, — s'au luat spre sciință.

La ordinea zilei se pune apoi raportul comisiunii bisericesci, care prin raportorul D. David raportează asupra raportului consistoriului archidieceșan despre activitatea sa în decursul anului 1889. ca senat bisericesc, care pe lângă indigitările, ca întregirea parochiilor se se facă cu posibila urgență, și se se facă o conscripție exactă a poporului nostru, spre a putea servi de basă și la regularea afacerii cu sidoxia, — se ia spre sciire.

La ordinea zilei se pune raportul comisiunii financiare, care prin raportorul seu Ioan Turcu referă asupra raportului consistorial despre activitatea sa ca senat epitropesc în anul 1889. și la propunerea comisiunii partea raportului despre Nr. ședințelor, resolvirea actelor din acest resort și despre economiile, ce s'au făcut în anul 1889. s'a luat spre sciință, ear încât pentru suma disponibilă de 23,733 fl. din fundațiunea Șaguna la propunerea deputatului Dr. Ioan Mihu afacerea aceasta se ține în suspens până la pertractarea raportului special în cestiunea fundațiunii Șaguna, care va intra.

Punctul consistorial referitoru la vinderea scrisurilor fonciare dela institutul „Galizischer Bodencredit“ din Cracovia și cumperarea rentei ungare, după unele debateri la propunerea deputatului Dr. Ioan Mihu se decide:

Sinodul aproabă concludul consistoriului plenar prin care s'a decis vinderea scrisurilor fonciare galițiane, încât pentru modul efectuierii acestui conclud deoare-ce convertirea a urmat în anul curent, sinodul se va pronunța în sesiunea viitoare, când i se va presenta raport special în acest obiect.

Punctele din raport despre rațiociniile fondului tipografiei archidieceșane, și starea financiară a singuraticelor comune bisericesci, la propunerea comisiunii se iau spre sciință.

Punctul din raport despre donațiunile și fundațiunile făcute de particulari și corporațiuni în favoarea unor comune bisericesci la propunerea comisiunii se ia cu plăcere la sciință, ear donatoriului

Samuil Popoviciu din Beriu se exprimă recunoscință.

Punctele din raport despre porțiunile canonice cumpărate din fondul „Rudolfin“, despre dispozițiunile făcute pentru rescumpărarea regalelor și afacerile cu comasările la propunerea comisiunii se iau spre sciință.

Punctul VII. despre starea rațiociniilor, averilor bisericesci și școlare și a fondurilor și fundațiunilor din comunele bisericesci din archidieceșă la propunerea comisiunii sinodul decide: după ce conspectul despre starea rațiociniilor, arată o icoană foarte tristă și de nesuferit mai departe, în depunerea și subscernerea rațiociniilor comunelor bisericesci, consistoriul se îndrumă să purceadă cu cea mai mare energie și asprime contra organelor bisericesci neglijente, constrângându-se a subscrerne cât mai curând și cel mult până la finea anului curent toate rațiociniile restante, ear pentru viitoru să îngrijească consistoriul ca rațiociniul de pe anul eșpirat să se subștearnă regulat conform regulamentului.

Punctul VIII. din raport despre starea materială a comunelor noastre bisericesci din archidieceșă la propunerea comisiunii — se ia la cunoscință.

În nex cu raportul general, deputatul Ioan Hannia face întrebarea, că în ce stadiu se află cestiunea convertirii bonurilor rurale efectuită la anul 1886. prin oficialii casei Constantin Stezar și Eugen Brote, exprimându-se, că ar fi de dorit, ca aceasta cestiune însemnată să nu lipsească din raportul general, spre liniștirea tuturor, la ce presidiul declară: că consistoriul a urmat în această afacere concludul sinodal din anul trecut și afacerea aceasta se află pe teren judicial; — sinodul ia spre sciință deslășirile date.

La ordinea zilei se pune apoi raportul comisiunii organizatoare, care prin raportorul seu Dr. Ioan Mihu referă:

a) asupra raportului consistorial prin care se promovează cererea cancelistului de cl. I. V. Tordosan pentru un adaus de 100 fl. la salariul seu, și majoritatea comisiunii propune: a i se încuviința cererea petentului; ear deputatul Parteniu Cosma în numele minorității din comisiune face următoarea propunere:

Fîind posturile de cancelisti consistoriali, încât privesce pe clericii aplicați la ele o ocupațiune interimală, în carea respectivii făcînd serviciu bisericeș, totodată își câștigă și pentru sine o praxă folositoare pentru cariera lor viitoare de preoți, sinodul nu consideră de justificată sistemizarea de adausuri personale la cancelisti.

Încât însă esactoratul n'ar dispune de atâtea puteri de concept câte sînt necesare pentru providerea exactă a agendelor, și din acest motiv ar fi necesitat a încredința și personalului de manipulațiune lucruri de concept, se îndrumă consistoriul, ca să prezenteze sinodului un proiect de organizare

definitivă a esactoratului, sistemisând atâtea posturi de oficiali, câte sunt necesare; ear până atunci se autorisează, ca din economiile bugetare să remunereze serviciile extraordinare ale acelor cancelisti, cari fac prestațiuni mai mari, decât în puterea postului lor sunt datorii.

După o discursiune mai scurtă cu o neînsemnată majoritate s'a primit propunerea majorității comisiunii.

b) asupra raportului consistorial, prin care se propune pentru parochia protopresviterală Deș un ajutoriu anual permanent de 200 fl. din fondul „Rudolfin,” ce la propunerea comisiunii se votează;

c) asupra raportului consistorial, prin care se promovează rugarea adm. par. și prot. T. Roșescu din Cluș pentru de a i se lăsa și dănsului ajutoriul de 150 fl. usat de fostul protopresviter V. Roșescu, comisiunea propune: ca în sensul propunerii consistoriului nu i se încuviințează cererea.

Dep. Nicolau Cristea din considerare la referințele parochiei și protopresviterului din Cluș propune a se susține acest ajutoriu.

Punându-se la votare aceasta propunere, — nu se primesce.

d) asupra raportului consistorial referitoriu la timpul de când se i se compute prof. sem. G. Dima quinquenalele, comisiunea propune: Profesorului de musica vocală și instrumentală George Dima se i se recunoască dreptul la quinquenale cu începerea dela 1. Sept. 1883., ziua în care și-a început activitatea sa.

Față de această propunere deput. P. Cosma în numele minorității din comisiune face următoarea propunere:

Consistoriul este poftit, ca întru esecutarea concludului Nr. 97. din 1886. cu privire la quinquenalele dlui profesor G. Dima se urmeze întocmai cum s'a urmat și față de ceilalți profesori, când s'a pus în lucrare regulamentul seminarial; ear deputatul Dr. Nicolau Olariu face următoarea propunere:

Profesorului G. Dima se dă drept la quinquenale începând dela 1. Ianuarie 1887. ca ziua prin care sinodul i-a recunoscut dreptul la bani de quartir și quinquenale.

Acest obiect a dat ansă la o discursiune mai viuă, la care a luat parte deputații Z. Boiu, Nicanor Frateșiu, Dr. Petru Span și Mateiu Voilean.

Punându-se la vot propunerile făcute se primesce propunerea comisiunii.

În fine e) asupra raportului consistorial referitoriu la cererea spiritualului sem. D. Cunțan, pentru vîptul ce-l compete și la propunerea comisiunii sinodul ia următorul conclud: Pozițiunea și beneficiile spiritualului D. Cunțan, fiind regulate prin concludul consistorial luat în 7. Noemvrie 1883. sub Nr. 4178. Plen. cererei nu-i dă loc.

Cu acestea ședința a treia se încheie la 1 1/2 oară d. m.

Concurs literar.

Cu scopul de a da un mic îndemn *producțiunii literare* în societatea noastră, redacțiunea „Tribunei” s'a hotărît a escrie deocamdată un *concurs la trei premii* în suma totală de 50 fl. v. a. pentru următoarele lucrări de conținut literar:

I. *Un premiu de 25 fl.* pentru cea mai bună scriere beletristică, novelă, noveletă, amintire, schiță, copie de pe natură etc.

II. *Un premiu de 15 fl.* pentru cea mai bună descriere a unui obicei popular la nunte, înmormântări, anumite sărbători sau alte zile din an etc.

III. *Un premiu de 10 fl.* pentru cea mai bună comunicare a unei legende sau tradiții legate de vre-o anumită localitate din țerile locuite de Români, d. e. biserică veche, cetate, siliște, pesceră, munte, isvor, stâncă etc.

Fiecare lucrare trebuie să fie scrisă în *proză* și să aibă extensiunea suficientă pentru a umplea cel puțin foia unui număr din „Tribuna”.

Manuscrisurile scrise cât se poate de legibil și numai pe o față a hârtiei sunt a se trimite la redacția „Tribunei” în Sibiu cel mult până la 1. August 1890. st. n. Lângă manuscris este a se aclude un *plic închis* conținând numele autorului.

Din fiecare grupă se va conferi premiul scris lucrării celei mai bune, ear' celelalte lucrări, care se vor găsi vrednice de publicare, vor obține o mențiune onorabilă și se vor publica pe rînd în foia „Tribunei”.

De sine înțeles este, că numai lucrări cu *deservire originală* vor putea obține premiul sau mențiune onorabilă.

Manuscrisurile nepremiate și nementionate se vor nimici.

Spre censurarea lucrărilor intrate la concurs redacțiunea „Tribunei” va coopa păreriile mai multor bărbați de litere din societatea noastră, din care se va compune un juriu competent și imparțial.

Sibiu, 29. Maiu n. 1890.

Redacțiunea „Tribunei”.

H y g i e n ă .

Despre Locuință.

Locuința omului este locul unde își petrece o parte din viața sa. Omul după muncă caută a-și repausa corpul pentru a recăpăta puterile pierdute. Ori-ce ființă viețuitoare caută ca după apusul soarelui să-și odihnească corpul. Așa dar locul unde el poate să se odihnească este casa; prin urmare casa trebuie să fie bine construită și îngrijită, de unde urmează că binele și răul sănătății sale poate să i se tragă în cea mai mare parte dela locuință. A. Frégier zice: „locuința este una din cele mai importante circumstanțe ale vieții omului.”

Condițiunile ce trebuie să întrunească o locuință sunt:

Orî-ce casă trebuie să aibă soare, mai cu seama dimineata până la amiază, căci numai astfel acea casă poate fi ferită de umezeală și alte rele care sînt vătămătoare sănătății omului; pentru că casa fără soare este o cauză de boale primejdioase. Un vechiu proverb zice: „în casa unde nu intră soarele intră medicul.” Adecă acolo se nasc diferite boale.

Ferestrele trebuiesc să fie mari și luminoase și să stea deschise în fie-care zi dimineata câte două ore, ca aerul să se schimbe.

Casa trebuie să fie așezată într-o pozițiune înaltă și unde pătrunde aerul și soarele. Este foarte nesănătos de a construi case prin văi adânci, în păduri dese și pe poalele munților în partea despre nord. Cu cât locuința va fi mai uscată, mai spațioasă, expusă la lumină și la aer, cu atât va fi mai bună și va contribui la prelungirea vieții și a sănătății. Căci aerul este singurul element în care putem trăi. El servă la respirațiune întorcînd oxigenul în plămîni și dănd afară gazul acid carbonic.

Casa trebuie să fie cel puțin cu un metru și jumătate ridicată de la suprafața pămîntului până la ferestri. Stark zice că „locuința la țeară are o influință mai favorabilă asupra moralității și a prelungirii vieții.”

Umezeala unei case este cauza cea mai principală a diferitelor boale. Camera trebuie să fie înaltă cam de 3 metri pentru ca aerul dintr'însa să fie curat. La munte aerul este mult mai bun și curat.

Casa trebuie așezată în totdeauna cu fața spre răsărit seau spre miază-zi, căci razele soarelui de dimineată pătrunzînd în cameră face să dispară tot aerul cel rău din cursul nopții.

Curățenia într-o casă este cel dintău lucru care face ca casa orî cât ar fi de veche și rău construită să fie plăcută. Curățenia trebuie făcută nu numai în casă dar și afară prin prejurul casei; gunoiul trebuie aruncat departe de casă, căci din el se produc diferite boale, care contribuie la scurtarea vieții.

Pentru ca aerul să nu fie stricat într-o cameră să nu se țină paseri seau alte animale, după cum au urita datină oamenii de pela țeară, de a sta cu paseri și cu alte animale în casă. Asemenea este stricăcios de a ținea flori în camera de dormit, căci ele absorb oxigenul și dau acidul carbonic care este foarte rău sănătății. Să nu se usce și să nu se calce albituri sau alte vestminte în camera de dormit.

Casa asemenea trebuie văruită cu var, căci varul este un bun desinfectant înlăturînd mulți microbi ai diferitelor boale. Când într-o cameră locuiesc mai multe persoane, este bine ca dimineata după ce au stat ferestrele deschise cel puțin două ore, în urmă a stropi prin casă cu o soluțiune de *acid fenic*; adecă a lua de la farmacie 2 grame *acid fenic* și al pune în 100 grame de apă și a stropi prin casă. Această soluțiune este bună și în casuri de

boale epidemice, căci curăță și înlătură microbii. În caz când nu se poate găsi acid carbonic, — mai cu seamă la țeară unde nu este farmacie, — să se pună o cărămidă nouă se arză în foc și pe urmă să se scoată și să se toarne oțet peste ea.

Arborii în prejurul casei sînt pentru sănătate ca și apa.

În locurile unde sînt umezele mari, este bine de a planta brazî (pinî), pentru că absorb umezeala.

În camera de locuit să nu fie căldură mare mai cu seamă earna; este bine ca căldura să fie plăcută, să nu treacă mai mult de 17°—18° R. (grade Reaumur).

Resistența este în raport cu etatea și puterea omului; astfel dar copii și betrânii sînt mai mult expuși la recit, de aceea trebuie căutat, pe cât e posibil, ca ei să aibă o cameră călduroasă și așternutul cald.

Sobele cele mai bune sînt acelea cum se fac la noi de cărămidă și cu olane, căci nu numai că dă o căldură plăcută dar aerisesc și casa, adecă curăță aerul din casă. Sobele de tuciu seau de fer sînt foarte nesănătoase; căci dau o căldură prea mare și repede care bate la cap. În casele unde sînt sobe de tuciu seau de fer, este bine d'a se pune sub sobă un vas cu apă rece. Să nu se pue nici o dată capacul la sobă, până-ce este jărat în ea.

Camera de locuit trebuie să fie cât se poate de departe de bucătărie, grajdîu și latrină (umblătoare); căci dacă ele sînt prea aproape atunci produc locuitorilor diferite boale, mai cu seamă boale de ochi ca conjunctivita, și boale de stomach ca diarea (urdinare).

Este foarte nesănătos de a sta în camere noi de curînd făcute, sau spoite și spălate; căci aburii de varul de pe pereți produce de multe ori dureri de cap, leșinuri și uneori chiar moarte.

Luminarea camerei de locuit schimbă aerul și-l încălzește. Luminările de sîu și de ceară sînt foarte nesănătoase, căci dau un miros greu, care inspirat irită plămînil. Cele de stearină (spermacetă) sînt mai bune, căci nu irită plămînil și nu vatămă vederea.

Luminarea cu gazul lichid (petroleul) este cea mai bună atât pentru vedere cât și pentru plămîni. Pentru plămîni este un bun leac, căci se întrebunțează ca medicament contra boalelor de pept. Cel dintău care a întrebunțat gazul lichid (petroleul) ca medicament în boalele de piept, a fost *Drul René Blache* în anul 1880. și care a dat rezultate miraculoase.

Așa dară una din condițiunile principale pentru o sănătate și o viață perfectă, este a avea o locuință bună și sănătoasă.

București.

Dr. Elefterescu.

Mulțămită publică.

Din partea on. comitet parochial și a întregii comune bisericesci din Basesci se aduce cele mai călduroase mulțumite publice onoratului preot local Părintelui *Iosif Iclozan* și stimatei sale soții *Maria Iclozan*, cari văzând că pictura în santa noastră biserică din loc, se află în cea mai decăzută stare, din adevărat simțiu creștinesc și iubire către noi și santa noastră biserică, au binevoit a sacrifica din averea proprie suma de 400 fl. v. a. cu care sumă au zugrăvit din nou santa noastră biserică prin dnii pictori *Vartolomeu Deliomini* și *Antoniu Bifti* din Logoj.

După terminarea renovării au urmat sântirea, carea în urma încuviințării din partea Venerabilului Consistoriu diecesan s'a efectuat în 19/31. Maiu a. c. adică în Sâmbăta *Rosaliilor* prin prea onor. părinte *Protopresviter Sebastian Olariu*, carele asistat de onor. preoți *Iosif Iclozan* din loc și *Atanasie Emanuil* din Bichigi au celebrat santa liturgie, la care au luat parte mulți creștini din comună între care cu plăcere am observat și pe dl *Alexandru Iclozan* învățătoriu în Bichigi.

După finirea serviciului divin Părintele *Protopresviter* a ținut cuvântare ocațională ascultată cu cel mai viu interes din partea credincioșilor emoționați. A urmat apoi prânzul comun dat de iubitul nostru preot *Ios. Iclozan* în locuința D-Sale; după carele pe la oarele 3^{1/2}, p. m. Prea On. domn *protopop* însoțit de părintele *A. Emanuil* și învățătoriu *Al. Iclozan* s'a întors acasă la Făget.

Am crezut de bine a da publicității aceasta faptă deamă de toată lauda.

Basesci, în 22. Maiu 1890.

Vasile Fenchea,
notariul comitetului paroch.

Varietăți.

Serbarea Rusaliilor. În Dumineca *Rusaliilor* serviciul divin în biserică catedrală s'a serbat cu mare solemnitate de Prea Sântia Sa părintele *Episcop Nicolae Popea*, asistat de P. Cuviosia Sa p. protosinel *Filaret Musta*; de P. O. ppviter *Andreu Ghidiu* și de O. O. preoți *Dr. Iuliu Olariu* și *Ioan Stoian*.

Nou pământ bisericesc în eparchia Aradului. Cetim în „Biserica și Școala”: Credincioșii nostri din comuna *Belint* din incidentul ratificării împăcaciunii, încheiate cu erariul în cestiunea segregării, au donat pe seama fondului cultural bisericesc al comunei greco-orientale române din *Belint* zece jugere de pământ în prețiu de 2500 fl. v. a.; ear comuna bisericască gr. or. română *Chisetu* au cumpărat doue jugere și jumătate de pământ cu prețiu de 590 fl. v. a. tot spre asemenea scop. Aceasta este o nouă dovadă, că oamenii nostri din toate părțile lucrează cu zel și succes pentru asigurarea bisericeii și școalelor noastre. — Înainte pre acest teren!

Societatea de lectură a teologilor și pedagogilor și-a ținut ședința publică conform programului anunțat în Nr. 19. al acestei foi. Producțiunea a succes pe deplin; toate piesele programului au fost executate cu precizie și cu dexteritate și apoi viu aplaudate de numerosul public.

Prea Sântia Sa D. *Episcop diecesan Nicolae Popea*, carele prin participarea sa a înălțat însemnătatea ședinței, la finele producțiunii s'a văzut îndemnat a-și exprima mulțămirea cu rezultatul producțiunii, adresând totdeauna și părintesci sfaturi, care pot servi drept directivă tinerii societăți întru dezvoltarea și prosperarea ei care i-o poftim din inimă. Eară la tractatul „*Româncele în istorie*” vom reveni.

Invitare. Reuniunea femeilor române din Arad și provincie Vă invită cu onoare la *Petrecerea de joc*; ce o va aranja la 31. Maiu st. v. (12. Iunie st. n.) 1890., cu ocaziunea *Adunării generale ordinare*, în sala din „*Pădurița orașului*” și în favoarea fondului seu propriu, destinat pentru înființarea și susținerea unei școale române de fete în Arad. Începutul la 8 oare seara. *Comitetul reuniunii femeilor române.* Bilete pentru familie 2 fl., pentru persoană 1 fl., și se pot căpăta în Arad la casiera reuniunii dna *Rhea S. Ceontea*, strada *Uj-terem* Nr. 6. ear seara la cassă. Ofertele marinimoase se primesc cu mulțămire și se vor da publicității. Damele sunt rugate a se presenta pre cât se poate în costum național român, seau în vestminte de Creton.

Un nou notariat public reg. Dela 1. August intră în vicață un nou notariat public reg pentru cercul judecătoresc al *Bocșanului*.

Hymen. D. *Carol Ringeisen*, comerciant în loc s'a încredințat cu amabila dsoară *Ecatarina Babeu*. Felicitările noastre cele mai sincere!

Pensionare. D. *Teodor Radu* fost asesor la tribunalul reg. din loc cu 1. Iunie a. c. st. nou la cererea proprie s'a pensionat, după un serviciu de 23 de ani, purtat cu onoare și cu diligență.

Nr. 29. B. 1890.

Licitațiune minuendă.

Se ține în *Petromani* lângă *Ciacova Duminecă* în 3/15. Iunie a. c. la 3 oare după amiază pentru zidirea școalei confesionale ort. orientale române cu prețul de eschiamare de 2000 fl. (dooue mii fl. v. a.) statorit prin comitetul și sinodul parochial și aprobat de Venerabilul Consistoriu diecesan.

Ceice doresc a licita au să dovedească cu atestate că sunt maiestri, că au mai întreprins și alte zidiri, apoi să depună vadiul de 10% în bani gata ori în hârtii de valoare.

Condițiunile se pot vedea la oficiul parochial din loc. *Petromani*, la 23. Maiu (4. Iunie) 1890.

Petru Mișcoviciu,
președintele comit. par. gr. or.

Stefan Demetreviciu,
notariul comit. par. gr. or.

[13] 1—1

Licitațiune minuendă.

Pe baza încuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddto 16. Aprilie 1890. Nr. 1076. se scrie licitațiune minuendă pentru renovarea bisericeii gr. or. rom. din *Ofcea*, lângă *Panciova* cu prețul eschiamării de 2906 fl. 52 cr. specificat în planul de renovare ce se poate vedea la subscrisul presidiu al comitetului parochial gr. or. rom. din *Ofcea*.

Licitațiunea minuendă se va ținea Duminecă în 3/15 Iunie 1890. la 10. oare nainte de amiază în *Ofcea*.

Întreprinzătorii, cari doresc a primi această lucrare, sunt invitați a se presenta în această zi în comună, unde li-se vor face cunoscute condițiunile acestei lucrări și la începutul licitațiunii vor depune un vadiu de 10% în bani, care vadiu în cazul primirii lucrului va rămănea depus în lada bisericeii până la finirea și celebrarea lucrului îndeplinit.

Resultatul licitațiunii intră în putere de drept numai după aprobarea lui din partea Venerabilului Consistoriu diecesan al *Caransebeșului*.

Ofcea (Báranyos), 13. Maiu 1890.

[18] 1—3

Georgiu Mireea,
președintele comit. parochial.

Damian Popescu,
notariul comitetului parochial.

